

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिविधा

Contents

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिविधानं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ॐ

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिविधानं

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिविधानं

TS 2.4.1.1

देवाः । मनुष्याः । पितरः । ते । अन्यतः । आसन्न । असुराः । रक्षांसि । पिशाचाः ।
ते । अन्यतः । तेषाम् । देवानाम् । उत । यत् । अल्पम् । लोहितम् । अकुर्वन्न । तत् ।
रक्षांसि । रात्रीभिरिति रात्रिभिः । असुभन्न । तान् । सुब्धान् । मृतान् । अभि । वीतिं ।
औच्छत् । ते । देवाः । अविदुः । यः । वै । नः । अयम् । म्रियते । रक्षांसि । वै ।
इमम् । घ्नन्ति । इति । ते । रक्षांसि । उपेतिं । अमन्त्रयन्त । तानि । अब्रुवन् । वरम्
। वृणामहे । यत् । 1

TS 2.4.1.2

असुरान् । जयाम । तत् । नः । सुह । असुत् । इति । ततः । वै । देवाः । असुरान्
। अजयन् । ते । असुरान् । जित्वा । रक्षांसि । अपेतिं । अनुदन्त । तानि । रक्षांसि
। अनृतम् । अकर्तुं । इति । समन्तमिति सं - अन्तम् । देवान् । परीतिं । अविशन्न ।
ते । देवाः । अग्नौ । अनाथन्त । ते । अग्रये । प्रवतु इति प्र - वृते । पुरोडाशम् ।
अष्टाकपालमित्यष्टा - कपालम् । निरितिं । अवपन्न । अग्रये । विबाधवतु इति विबाध - वृते

। अ॒ग्रये॑ । प्र॒तीक॑वत् इति॒ प्रती॑क - व॒त्ते । यत् । अ॒ग्रये॑ । प्र॒वत् इति॒ प्र - व॒त्ते । नि॒रव॑प॒न्निति॑
निः - अव॑प॒न्न । या॒नि । ए॒व । पु॒रस्ता॑त् । र॒क्षाश्॑सि । 2

TS 2.4.1.3

आस॑न् । ता॒नि । ते॒न । प्रे॒ति । अ॒नुद॑न्त॒ । यत् । अ॒ग्रये॑ । वि॒बा॒धव॑त् इति॒ विबा॑ध - व॒त्ते
। या॒नि । ए॒व । अ॒भि॒तः । र॒क्षाश्॑सि । आस॑न् । ता॒नि । ते॒न । वी॒ति । अ॒बा॒धन्त॑ । यत्
। अ॒ग्रये॑ । प्र॒तीक॑वत् इति॒ प्रती॑क - व॒त्ते । या॒नि । ए॒व । प॒श्चात् । र॒क्षाश्॑सि । आस॑न् ।
ता॒नि । ते॒न । अ॒पे॒ति । अ॒नुद॑न्त॒ । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भ॒वन् । प॒रे॒ति । अ॒सु॒राः । यः
। भ्रा॒तृ॒व्यवा॑निति॒ भ्रा॒तृ॒व्य - वा॒न् । स्या॑त् । सः । स्प॒र्द्ध॑मानः । ए॒तया॑ । इ॒ष्ट्या॑ । य॒जेत् ।
अ॒ग्रये॑ । प्र॒वत् इति॒ प्र - व॒त्ते । पु॒रो॒डाश॑म् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा - क॒पाल॑म् । नि॒रिति॑ । व॒पेत्
। अ॒ग्रये॑ । वि॒बा॒धव॑त् इति॒ विबा॑ध - व॒त्ते । 3

TS 2.4.1.4

अ॒ग्रये॑ । प्र॒तीक॑वत् इति॒ प्रती॑क - व॒त्ते । यत् । अ॒ग्रये॑ । प्र॒वत् इति॒ प्र - व॒त्ते । नि॒र्वप॑तीति॒
निः - व॑प॒ति । यः । ए॒व । अ॒स्मात् । श्रे॒यान् । भ्रा॒तृ॒व्यः । तम् । ते॒न । प्रे॒ति । नु॒द॒ते ।
यत् । अ॒ग्रये॑ । वि॒बा॒धव॑त् इति॒ विबा॑ध - व॒त्ते । यः । ए॒व । ए॒ने॒न । स॒द्य॒ङ्घ्रि॑ति॒ स - दृ॒ङ् ।
तम् । ते॒न । वी॒ति । बा॒ध॒ते । यत् । अ॒ग्रये॑ । प्र॒तीक॑वत् इति॒ प्रती॑क - व॒त्ते । यः । ए॒व
। अ॒स्मात् । पा॒पी॒यान् । तम् । ते॒न । अ॒पे॒ति । नु॒द॒ते । प्रे॒ति । श्रे॒याश्॑सम् । भ्रा॒तृ॒व्यम् ।
नु॒द॒ते । अ॒ती॒ति । स॒द्य॒श॑म् । क्रा॒म॒ति । न । ए॒नम् । पा॒पी॒यान् । आ॒प्नो॑ति । यः । ए॒वम् ()
। वि॒द्वान् । ए॒तया॑ । इ॒ष्ट्या॑ । य॒ज॑ते ॥ 4

(वृ॒णा॒म॒है यत् - पु॒रस्ता॑द् र॒क्षाश्॑सि- व॑पेद॒ग्रये॑ वि॒बा॒धव॑त् - ए॒वं - च॒त्वारि॑ च) (A1)

TS 2.4.2.1

देवा॒सुरा इति॑ देव - अ॒सुराः । संय॑त्ता इति॑ सं - य॒त्ताः । आ॒सु॒न् । ते । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒व॒न् ।
 यः । नः । वी॒र्या॑वत्तम् इति॑ वी॒र्या॑वत् - त॒म् । तम् । अ॒न्वि॒ति । सु॒मा॒रं॑भा॒महा इति॑ सं -
 आ॒रं॑भा॒महै । इति॑ । ते । इन्द्र॑म् । अ॒ब्रु॒व॒न् । त्वम् । वै । नः । वी॒र्या॑वत्तम् इति॑ वी॒र्या॑वत् -
 त॒म् । अ॒सि । त्वा॒म् । अ॒न्वि॒ति । सु॒मा॒रं॑भा॒महा इति॑ सं-आ॒रं॑भा॒महै । इति॑ । सः । अ॒ब्र॒वी॒त् ।
 । ति॒स्रः । मे । इ॒माः । त॒नु॒वं । वी॒र्या॑वती॒रिति॑ वी॒र्य - व॒तीः । ताः । प्री॒णी॒त् । अथ॑ ।
 अ॒सुरा॑न् । अ॒भी॒ति । भ॒विष्य॑थ । इति॑ । ताः । वै । ब्रू॒हि । इति॑ । अ॒ब्रु॒व॒न् । इ॒यम् । अ॒-
 ॒हो॒मु॒गित्य॑ः - मुक् । इ॒यम् । वि॒मृ॒धेति॑ वि - मृ॒धा । इ॒यम् । इ॒न्द्रि॒या॒वती॑तीन्द्रि॒य - व॒ती । 5

TS 2.4.2.2

इति॑ । अ॒ब्र॒वी॒त् । ते । इन्द्रा॑य । अ॒हो॒मु॒च इत्य॑ः - मु॒चै । पु॒रो॒डाश॑म् । एका॑दशकपा॒-
 ल॒मित्येका॑दश - क॒पा॒लम् । नि॒रिति॑ । अ॒व॒प॒न् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । इन्द्रा॑य । इ॒न्द्रि॒या॒वत्
 इती॑न्द्रि॒य - व॒ते । यत् । इन्द्रा॑य । अ॒हो॒मु॒च इत्य॑ः - मु॒चै । नि॒र॒व॒प॒न्निति॑ निः - अ॒व॒प॒न् ।
 । अ॒ह॑सः । ए॒व । तेन॑ । अ॒मु॒च्य॒न्त । यत् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । मृ॒धः । ए॒व । तेन॑
 । अ॒पे॒ति । अ॒घ्न॒त् । यत् । इन्द्रा॑य । इ॒न्द्रि॒या॒वत् इती॑न्द्रि॒य - व॒ते । इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । तेन॑
 । आ॒त्म॒न् । अ॒द॒ध॒त् । त्रय॑स्त्रिंशत्कपाल॒मिति॑ त्रय॑स्त्रिंशत् - क॒पा॒लम् । पु॒रो॒डाश॑म् । नि॒रिति॑
 । अ॒व॒प॒न् । त्रय॑स्त्रिंश॒दिति॑ त्रयः - त्रिं॒शत् । वै । दे॒वताः॑ । ताः । इन्द्र॑ः । आ॒त्म॒न् ।
 अ॒न्वि॒ति । सु॒मा॒रं॑भ॒यते॑ति॑ सं - आ॒रं॑भ॒यत॑ । भू॒त्यै । 6

TS 2.4.2.3

ताम् । वाव । दे॒वाः । वि॒जि॒ति॒मिति॑ वि - जि॒ति॒म् । उ॒त्त॒मा॒मित्यु॑त् - त॒माम् । अ॒सुरैः॑ । वी॒ति ।
 अ॒ज॒य॒न्त । यः । भ्रातृ॑व्यवा॒निति॑ भ्रातृ॑व्य - वा॒न् । स्यात् । सः । स्प॒र्द्ध॑मानः । ए॒तया॑ । इष्ट्या॑
 । य॒जे॒त् । इन्द्रा॑य । अ॒हो॒मु॒च इत्य॑ः - मु॒चै । पु॒रो॒डाश॑म् । एका॑दशकपाल॒मित्येका॑दश
 - क॒पा॒लम् । नि॒रिति॑ । व॒पे॒त् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । इन्द्रा॑य । इ॒न्द्रि॒या॒वत् इती॑न्द्रि॒य - व॒ते
 । अ॒ह॑सा । वै । ए॒षः । गृ॒ही॒तः । यस्मा॑त् । श्रे॒यान् । भ्रातृ॑व्यः । यत् । इन्द्रा॑य ।

अ॒हो॒मु॒च॒ इत्य॑हः - मु॒चै॑ । नि॒र्व॒प॒ती॒ति॑ निः - व॒प॒ति॑ । अ॒ह॑सः । ए॒व । ते॒न॑ । मु॒च्य॒ते॒ । मृ॒धा॒ । वै । ए॒षः । अ॒भि॒ष॑ण्ण॒ इत्य॑भि - स॒न्नः॒ । यस्मा॑त् । स॒मा॒ने॒षु॑ । अ॒न्यः॒ । श्रे॒या॒न॑ । उ॒त । 7

TS 2.4.2.4

अ॒भ्रा॒तृ॒व्यः॑ । यत् । इन्द्रा॑य । वै॒मृ॒धाय॑ । मृ॒धः॑ । ए॒व । ते॒न॑ । अ॒पे॒ति॑ । ह॒ते॒ । यत् । इन्द्रा॑य । इन्द्रि॒याव॑त् इतीन्द्रि॒य - व॒ते॒ । इन्द्रि॒यम् । ए॒व । ते॒न॑ । आ॒त्म॒न् । धृ॒ते॒ । त्रय॑स्त्रि॒श॒त्क॒पा॒ल॒मि॒ति॑ त्रय॑स्त्रि॒श॒त् - क॒पा॒ल॒म् । पु॒रो॒डा॒श॑म् । नि॒रि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ । त्रय॑स्त्रि॒श॒दि॒ति॑ त्रयः॑ - त्रि॒श॒त् । वै । दे॒वताः॑ । ताः । ए॒व । यज॑मानः । आ॒त्म॒न् । अ॒न्वि॒ति॑ । स॒मा॒रं॑भ॒य॒त॒ इति॑ सं - आ॒रं॑भ॒य॒ते॒ । भू॒त्यै॑ । सा । वै । ए॒षा । वि॒जि॑तिरि॒ति॑ वि - जि॒तिः॒ । ना॒म॑ । इष्टिः॑ । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । ए॒तया॑ । इष्ट्या॑ । यज॑ते । उ॒त्त॒मा॒मि॒त्यु॒त् - त॒मा॒म् । ए॒व । वि॒जि॑तिमि॒ति॑ वि - जि॒तिम् । भ्रा॒तृ॒व्ये॒ण । वी॒ति॑ । ज॒य॒ते॒ ॥ 8

(A2)

TS 2.4.3.1

दे॒वा॒सुरा॑ इति॑ दे॒व - अ॒सुराः॑ । सँय॑त्ता इति॑ सं - य॒त्ताः॑ । आ॒स॒न् । तेषा॑म् । गा॒य॒त्री । ओ॒जः॑ । ब॒ल॑म् । इन्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । प्र॒जा॒मि॒ति॑ प्र - जा॒म् । प॒शून् । स॒गृ॑ह्येति॑ सं - गृ॒ह्य॑ । आ॒दा॒ये॒त्या॑ - दा॒य॑ । अ॒प॒क्र॒म्ये॒त्य॑प - क्र॒म्य॑ । अ॒ति॒ष्ठ॒त् । ते॒ । अ॒म॒न्य॒न्त॒ । य॒त॒रा॒न् । वै । इ॒य॒म् । उ॒पा॒व॒थ्स्य॑तीत्यु॒प - आ॒व॒थ्स्य॑ति॑ । ते॒ । इ॒द॒म् । भ॒वि॒ष्य॑न्ति॒ । इति॑ । ता॒म् । वी॒ति॑ । अ॒ह्य॑न्त॒ । वि॒श्व॑क॒र्म॒न्नि॒ति॑ वि॒श्व॑ - क॒र्म॒न् । इति॑ । दे॒वाः॑ । दा॒भि॑ । इति॑ । अ॒सुराः॑ । सा । न । अ॒न्य॒त॒रा॒न् । च॒न॒ । उ॒पा॒व॒र्त॑तेत्यु॒प - आ॒व॒र्त॑त॒ । ते॒ । दे॒वाः॑ । ए॒तत् । य॒जुः॑ । अ॒प॒श्य॑न् । ओ॒जः॑ । अ॒सि॑ । स॒हः॑ । अ॒सि॑ । ब॒ल॑म् । अ॒सि॑ । 9

TS 2.4.3.2

भ्राजः । असि । देवानाम् । धाम । नाम । असि । विश्वम् । असि । विश्वायुरिति विश्व -
 आयुः । सर्वम् । असि । सर्वायुरिति सर्व - आयुः । अभिभूरित्यभि - भूः । इति । वाव ।
 देवाः । असुराणाम् । ओजः । बलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । प्रजामिति प्र-जाम् । पशून् ।
 अवृञ्जत । यत् । गायत्री । अपक्रम्येत्यप - क्रम्यं । अतिष्ठत् । तस्मात् । एताम् । गायत्री
 । इति । इष्टिम् । आहुः । सवत्सर इति सं - वत्सरः । वै । गायत्री । सवत्सर इति
 सं - वत्सरः । वै । तत् । अपक्रम्येत्यप - क्रम्यं । अतिष्ठत् । यत् । एताम् । देवाः ।
 असुराणाम् । ओजः । बलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । 10

TS 2.4.3.3

प्रजामिति प्र - जाम् । पशून् । अवृञ्जत । तस्मात् । एताम् । सवर्ग इति सं - वर्गः । इति
 । इष्टिम् । आहुः । यः । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य - वान् । स्यात् । सः । स्पृद्धमानः ।
 एताम् । इष्ट्याम् । यजेत् । अग्नये । सवर्गायेति सं - वर्गाय । पुरोडाशम् । अष्टाकपालमित्यष्टा
 - कपालम् । निरिति । वपेत् । तम् । शृतम् । आसन्नमित्या - सन्नम् । एतेन । यजुषा ।
 अभीति । मृशेत् । ओजः । एव । बलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । प्रजामिति प्र - जाम् ।
 पशून् । भ्रातृव्यस्य । वृद्धे । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति ॥

प्रजां पशून् अवृञ्जत तस्मादेताः सवर्ग इतीष्टिमाहुर्गो भ्रातृव्यवान्थस्याथ सस्पृद्धमान एतयेष्ट्यां यजे-
 ताग्नये सवर्गाय पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेत्तः शृतमासन्नमेतेन यजुषाऽभि मृशेदोजं एव बलमिन्द्रियं
 वीर्यं प्रजां पशून् भ्रातृव्यस्य वृद्धे भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवति ॥ 11 (बलमस्ये - तया
 देवा असुराणामोजो बलमिन्द्रियं वीर्यं - पञ्चचत्वारिंशच्च) (A3)

TS 2.4.4.1

प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजा इति प्र-जाः । असृजत् । ताः । अस्मात् । सृष्टाः ।
 पराचीः । आयन् । ताः । यत्र । अवसन् । ततः । गर्भुत् । उदिति । अतिष्ठत् । ताः ।

बृहस्पतिः । च । अन्ववैतामित्यनु - अवैताम् । सः । अब्रवीत् । बृहस्पतिः । अनया । त्वा । प्रेति । तिष्ठानि । अथ । त्वा । प्रजा इति प्र - जाः । उपावर्त्थस्यन्तीत्युप - आवर्त्थस्यन्ति । इति । तम् । प्रेति । अतिष्ठत् । ततः । वै । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । प्रजा इति प्र - जाः । उपावर्त्तन्तेत्युप - आवर्त्तन्त । यः । प्रजाकाम इति प्रजा - कामः । स्यात् । तस्मै । एतम् । प्राजापत्यमिति प्राजा - पत्यम् । गर्मुतम् । चरुम् । निरिति । वपेत् । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । 12

TS 2.4.4.2

एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग - धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । अस्मै । प्रजामिति प्र - जाम् । प्रेति । जनयति । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । पशून् । असृजत् । ते । अस्मात् । सृष्टाः । पराञ्चः । आयन् । ते । यत्र । अवसन् । ततः । गर्मुत् । उदिति । अतिष्ठत् । तान् । पूषा । च । अन्ववैतामित्यनु - अवैताम् । सः । अब्रवीत् । पूषा । अनया । मा । प्रेति । तिष्ठ । अथ । त्वा । पशवः । उपावर्त्थस्यन्तीत्युप - आवर्त्थस्यन्ति । इति । माम् । प्रेति । तिष्ठ । इति । सोमः । अब्रवीत् । मम । वै । 13

TS 2.4.4.3

अकृष्टपच्यमित्यकृष्ट - पच्यम् । इति । उभौ । वाम् । प्रेति । तिष्ठानि । इति । अब्रवीत् । तौ । प्रेति । अतिष्ठत् । ततः । वै । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । पशवः । उपावर्त्तन्तेत्युप - आवर्त्तन्त । यः । पशुकाम इति पशु - कामः । स्यात् । तस्मै । एतम् । सोमापौष्णमिति सोमा - पौष्णम् । गर्मुतम् । चरुम् । निरिति । वपेत् । सोमापूषणाविति सोमा - पूषणौ । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग - धेयेन । उपेति । धावति । तौ । एव । अस्मै । पशून् । प्रेति । जनयतः । सोमः । वै । रेतोधा इति रेतः - धाः । पूषा । पशूनाम् । प्रजनयितेति प्र - जनयिता । सोमः । एव । अस्मै । रेतः । दधाति । पूषा () । पशून् । प्रेति । जनयति ॥ 14

(वपेत् प्रजापतिं - वै - दधाति पूषा - त्रीणि च) (A4)

TS 2.4.5.1

अ॒ग्ने॑ । गो॒भिः॑ । नः॑ । ए॒ति॑ । ग॒हि॒ । इन्द्रो॑ इति॑ । पु॒ष्ट्या॑ । जु॒षस्व॑ । नः॑ ॥ इन्द्रः॑ । ध॒र्ता॑
। गृ॒हेषु॑ । नः॑ ॥ स॒वि॒ता । यः॑ । स॒ह॒स्रि॒यः॑ । सः॑ । नः॑ । गृ॒हेषु॑ । रा॒र॒ण॒त् ॥ ए॒ति॑ ।
पू॒षा । ए॒तु॒ । ए॒ति॑ । वसु॑ ॥ धा॒ता । दु॒दा॒तु॒ । नः॑ । र॒यि॒म् । ई॒शा॒नः॑ । जग॑तः । प॒तिः॑
॥ सः॑ । नः॑ । पू॒र्णे॒न॑ । वा॒व॒न॒त् ॥ त्वष्टा॑ । यः॑ । वृ॒ष॒भः॑ । वृ॒षा॑ । सः॑ । नः॑ । गृ॒हेषु॑ ।
रा॒र॒ण॒त् ॥ स॒ह॒स्रे॒ण॑ । अ॒यु॒ते॒न॑ । च॒ । ये॒न॑ । दे॒वाः॑ । अ॒मृ॒त॑म् । 15

TS 2.4.5.2

दी॒र्घ॒म् । श्र॒वः॑ । दि॒वि॒ । ऐ॒र॑यन्त ॥ रा॒यः॑ । पो॒ष॒ । त्व॒म् । अ॒स्मभ्य॑मित्य॒स्म - भ्य॑म् ।
ग॒वा॑म् । कु॒ल्मि॒म् । जी॒व॒से॑ । ए॒ति॑ । यु॒व॒स्व॑ ॥ अ॒ग्निः॑ । गृ॒ह॒प॒ति॒रिति॑ गृ॒ह - प॒तिः॑ । सोमः॑ ।
वि॒श्व॒व॒नि॒रिति॑ वि॒श्व - व॒निः॑ । स॒वि॒ता । सु॒मे॒धा इति॑ सु॒मे॒धाः॑ । स्वा॒हा॑ ॥ अ॒ग्ने॑ । गृ॒ह॒प॒त॒ इति॑ गृ॒ह
- प॒ते॒ । यः॑ । ते॒ । घृ॒त्यः॑ । भा॒गः॑ । ते॒न॑ । स॒हः॑ । ओजः॑ । आ॒क्र॒म॒मा॒णाये॒त्या॑-क्र॒म॒मा॒णाय॑
। धे॒हि॒ । श्र॒ष्ट्या॑त् । प॒थः॑ । मा॒ । यो॒ष॒म् । मू॒र्धा॑ । भू॒या॒स॒म् । स्वा॒हा॑ ॥ 16

(अमृतं - मृष्टात्रिंशच्च) (A5)

TS 2.4.6.1

चि॒त्रया॑ । य॒जे॒त् । प॒शु॒का॑म् इति॑ प॒शु - का॒म् । इ॒य॒म् । वै । चि॒त्रा॑ । य॒त् । वै । अ॒स्या॒म्
। वि॒श्व॑म् । भू॒त॒म् । अधी॑ति । प्र॒जा॒य॒त् इति॑ प्र - जा॒य॒ते॒ । ते॒न॑ । इ॒य॒म् । चि॒त्रा॑ । यः॑
। ए॒व॒म् । वि॒द्वान् । चि॒त्रया॑ । प॒शु॒का॑म् इति॑ प॒शु - का॒म् । य॒ज॒ते॒ । प्रे॒ति॑ । प्र॒ज॒ये॒ति॑ प्र
- ज॒या॑ । प॒शु॒भि॒रिति॑ प॒शु - भिः॑ । मि॒थु॒नैः॑ । जा॒य॒ते॒ । प्रे॒ति॑ । ए॒व । आ॒ग्ने॒ये॒न॑ । वा॒प॒य॒ति॑
। रे॒तः॑ । सौ॒म्ये॒न॑ । दु॒धा॒ति॑ । रे॒तः॑ । ए॒व । हि॒त॒म् । त्वष्टा॑ । रू॒पा॒णि॑ । वी॒ति॑ । क॒-

रोति । सारस्वतौ । भवतः । एतत् । वै । दैव्यम् । मिथुनम् । दैव्यम् । एव । अस्मै । 17

TS 2.4.6.2

मिथुनम् । मृद्ध्यतः । दुधति । पुष्ट्यै । प्रजननायेति प्र - जननाय । सिनीवालयै । चरुः । भवति । वाक् । वै । सिनीवाली । पुष्टिः । खलु । वै । वाक् । पुष्टिम् । एव । वाचम् । उपेति । एति । ऐन्द्रः । उत्तम इत्युत् - तमः । भवति । तेन । एव । तत् । मिथुनम् । सप्त । एतानि । हवींषि । भवन्ति । सप्त । ग्राम्याः । पशवः । सप्त । आरण्याः । सप्त । छन्दांसि । उभयस्य । अवरुद्ध्या इत्यव - रुद्ध्यै । अथ । एताः । आहुतीरित्या - हुतीः । जुहोति । एते । वै । देवाः । पुष्टिपतय इति पुष्टि - पतयः । ते । एव () । अस्मिन् । पुष्टिम् । दुधति । पुष्यति । प्रजयेति प्र - जया । पशुभिरिति पशु - भिः । अथो इति । यत् । एताः । आहुतीरित्या - हुतीः । जुहोति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै ॥ 18

(अस्मै - त एव - द्वादश च) (A6)

TS 2.4.7.1

मारुतम् । असि । मरुताम् । ओजः । अपाम् । धाराम् । भिन्धि । रमयत । मरुतः । श्येनम् । आयिनम् । मनोजवसमिति मनः - जवसम् । वृषणम् । सुवृक्तिमिति सु - वृक्तिम् ॥ येन । शर्द्धः । उग्रम् । अवसृष्टमित्यव - सृष्टम् । एति । तत् । अश्विना । परीति । धत्तम् । स्वस्ति ॥ पुरोवात इति पुरः - वातः । वरूषन् । जिन्वः । आवृदित्या - वृत् । स्वाहा । वातावृदिति वात - वृत् । वरूषन् । उग्रः । आवृदित्या - वृत् । स्वाहा । स्तनयन् । वरूषन् । भीमः । आवृदित्या - वृत् । स्वाहा । अनशनि । अवस्फूर्जन्नित्यव-स्फूर्जन् । दिद्युत् । वरूषन् । त्वेषः । आवृदित्या - वृत् । स्वाहा । अतिरात्रमित्यति - रात्रम् । वरूषन् । पूर्तिः । आवृदित्या - वृत् । 19

TS 2.4.7.2

स्वाहा॑ । बहु॑ । ह॒ । अ॒यम् । अ॒वृषा॑त् । इति॑ । श्रुतः॑ । आ॒वृदित्या॑ - वृत् । स्वाहा॑ । आ॒तप॑ती-
 त्या॑ - तप॑ति । वर॒षन्न॑ । वि॒राडिति॑ वि - राट् । आ॒वृदित्या॑ - वृत् । स्वाहा॑ । अ॒वस्फूर्ज॑न्नित्य॑व -
 स्फूर्ज॑न्न॒ । दि॒द्युद् । वर॒षन्न॑ । भूतः॑ । आ॒वृदित्या॑ - वृत् । स्वाहा॑ । मान्दाः॑ । वाशाः॑ । शुन्ध्यूः॑
 । अजि॑राः ॥ ज्योति॑ष्मतीः । तम॑स्वरीः । उ॒न्द॑तीः । सु॒फेना॑ इति सु - फेनाः ॥ मि॒त्रंभृ॑त् इति
 मि॒त्रं - भृ॑त् । क्ष॒त्रंभृ॑त् इति क्ष॒त्रं - भृ॑त् । सु॒रा॑ष्ट्रा इति सु - रा॒ष्ट्राः । इ॒ह । मा॒ । अ॒व॒त् ॥
 वृ॒ष्णाः । अ॒श्व॑स्य । स॒दा॑न॒मिति॑ सं - दान॑म् । अ॒सि॒ । वृ॒ष्ट्यै॑ । त्वा॒ । उ॒पेति॑ । न॒ह्यामि॑ ॥ 20

(पूर्तिरावृद् - द्विचत्वारिंशच्च) (A7)

TS 2.4.8.1

देवाः॑ । व॒स॒व्याः । अ॒ग्ने॑ । सो॒म॒ । सूर्य॑ ॥ देवाः॑ । श॒र्म॒ण्याः । मि॒त्रा॑वरुणेति मि॒त्रा॑ -
 वरु॑णा । अ॒र्य॑म॒न् ॥ देवाः॑ । स॒पी॒तय॑ इति स - पी॒तयः॑ । अपा॑म् । न॒पा॒त् । आ॒शु॒हे॒-
 म॒न्नित्या॑शु - हे॒म॒न् ॥ उ॒द्भः॑ । द॒त्त॑ । उ॒द॒धि॒मित्यु॑द - धिम् । भि॒न्त॒ । दि॒वः । प॒र्जन्या॑त्
 । अ॒न्तरि॑क्षात् । पृ॒थि॒व्याः । त॒तः॑ । नः॑ । वृ॒ष्ट्या॑ । अ॒व॒त् ॥ दि॒वा॑ । चि॒त् । तमः॑
 । कृ॒ण्व॑न्ति । प॒र्जन्ये॑न । उ॒द॒वा॒हे॒नेत्यु॑द - वा॒हेन॑ ॥ पृ॒थि॒वीम् । यत् । व्यु॒न्द॑न्तीति वि॒-
 उ॒न्द॑न्ति ॥ ए॒ति॑ । यम् । नरः॑ । सु॒दान॑व॒ इति॑ सु॒दान॑वः । दु॒दा॒शुषे॑ । दि॒वः । को॒श॑म् ।
 अ॒चु॑च्यवुः ॥ वी॒ति॑ । प॒र्जन्याः॑ । सृ॒ज॑न्ति । रोद॑सी इति । अ॒न्वि॒ति॑ । ध॒न्व॑ना । य॒न्ति॑ । 21

TS 2.4.8.2

वृ॒ष्टयः॑ ॥ उ॒दि॒ति॑ । ई॒र॒य॒थ॒ । म॒रु॒तः॑ । स॒मु॒द्र॒तः॑ । यू॒यम् । वृ॒ष्टिम् । वर॒ष॒य॒थ॒ । पु॒री॒षि॒णः॑
 ॥ न । वः॑ । दु॒स्त्राः॑ । उ॒पेति॑ । दु॒स्य॑न्ति । धे॒नवः॑ । शु॒भ॑म् । या॒ताम् । अ॒न्वि॒ति॑ । र॒थाः॑
 । अ॒वृ॒थ्स॑त् ॥ सृ॒ज॑ । वृ॒ष्टिम् । दि॒वः । ए॒ति॑ । अ॒द्भिरि॑त्य॑त् - भिः । स॒मु॒द्र॒म् । पृ॒ण॑ ॥
 अ॒ब्जा॑ इत्य॑प् - जाः । अ॒सि॒ । प्र॒थ॒म॒जा॑ इति प्रथ॑म - जाः । ब॒ल॑म् । अ॒सि॒ । स॒मु॒द्रि॒य॑म् ॥
 उ॒दि॒ति॑ । न॒भ॒य॒ । पृ॒थि॒वीम् । भि॒न्धि॑ । इ॒दम् । दि॒व्य॑म् । नभः॑ ॥ उ॒द्भः॑ । दि॒व्य॑स्य॒ । नः॑

। देहि । ईशानः । वीतिं । सृज । दृतिम् ॥ ये । देवाः () । दिविभागा इति दिवि -
भागाः । ये । अन्तरिक्षभागा इत्यन्तरिक्ष - भागाः । ये । पृथिविभागा इति पृथिवि - भागाः
॥ ते । इमम् । यज्ञम् । अवन्तु । ते । इदम् । क्षेत्रम् । एति । विशन्तु । ते । इदम् ।
क्षेत्रम् । अनु । वीतिं । विशन्तु ॥ 22

(यन्ति - देवा - विशन्तिश्च) (A8)

TS 2.4.9.1

मारुतम् । असि । मरुताम् । ओजः । इति । कृष्णम् । वासः । कृष्णतूष्मिति कृष्ण -
तूष्मम् । परीतिं । धत्ते । एतत् । वै । वृष्ट्यै । रूपम् । सरूप इति स - रूपः । एव । भूत्वा
। पर्जन्यम् । वरुषयति । रमयत । मरुतः । श्येनम् । आयिनम् । इति । पश्चाद्वातमिति
पश्चात् - वातम् । प्रतीतिं । मीवति । पुरोवातमिति पुरः - वातम् । एव । जनयति । वरुषस्य
। अवरुद्ध्या इत्यव - रुद्ध्यै । वातनामानीति वात - नामानि । जुहोति । वायुः । वै । वृष्ट्याः
। ईशे । वायुम् । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग- धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव
। अस्मै । पर्जन्यम् । वरुषयति । अष्टौ । 23

TS 2.4.9.2

जुहोति । चतस्रः । वै । दिशः । चतस्रः । अवान्तरदिशा इत्यवान्तर - दिशाः । दिग्भ्य
इति दिक् - भ्यः । एव । वृष्टिम् । सम् । प्रेतिं । च्यावयति । कृष्णाजिन इति कृष्ण-अजिने
। समितिं । यौति । हविः । एव । अकः । अन्तर्वेदीत्यन्तः - वेदि । समितिं । यौति ।
अवरुद्ध्या इत्यव - रुद्ध्यै । यतीनाम् । अद्यमानानाम् । शीरूषाणि । परेति । अपतन् । ते
। खर्जुराः । अभवन् । तेषाम् । रसः । ऊर्द्धः । अपतत् । तानि । करीराणि । अभवन् ।
सौम्यानि । वै । करीराणि । सौम्या । खलु । वै । आहुतिरित्या - हुतिः । दिवः । वृष्टिम्
। च्यावयति । यत् । करीराणि । भवन्ति । 24

TS 2.4.9.3

सौम्यया॑ । ए॒व । आहु॑त्येत्या - हु॒त्या । दि॒वः । वृ॒ष्टिम् । अवे॑ति । रु॒न्धे । मधु॑षा । समि॑ति
 । यौ॑ति । अ॒पाम् । वै । ए॒षः । ओष॑धीनाम् । रसः॑ । यत् । मधु॑ । अ॒द्भ्य इत्य॑त् - भ्यः
 । ए॒व । ओष॑धीभ्य इत्योष॑धि - भ्यः । व॒रु॒षति॑ । अथो॑ इति । अ॒द्भ्य इत्य॑त् - भ्यः । ए॒व ।
 ओष॑धीभ्य इत्योष॑धि - भ्यः । वृ॒ष्टिम् । नी॑ति । न॒यति॑ । मान्दाः॑ । वाशाः॑ । इति॑ । समि॑ति ।
 यौ॑ति । ना॒म॒धेयै॑रिति॑ नाम॒धेयैः॑ । ए॒व । ए॒नाः । अ॒च्छ । ए॒ति । अथो॑ इति । यथा॑ । ब्रू॒यात्
 । असौ॑ । ए॒ति । इ॒हि । इति॑ । ए॒वम् । ए॒व । ए॒नाः । ना॒म॒धेयै॑रिति॑ नाम॒धेयैः॑ । ए॒ति । 25

TS 2.4.9.4

च्या॒व॒यति॑ । वृ॒ष्णः । अश्व॑स्य । स॒दा॒न॒मि॑ति सं - दान॑म् । अ॒सि । वृ॒ष्ट्यै॑ । त्वा॒ । उ॒पेति॑ ।
 न॒ह्यामि॑ । इति॑ । आ॒ह । वृ॒षा । वै । अश्वः॑ । वृ॒षा । प॒र्जन्यः॑ । कृ॒ष्णः । इ॒व । खलु॑ ।
 वै । भू॒त्वा । व॒रु॒षति॑ । रू॒पेण॑ । ए॒व । ए॒नम् । समि॑ति । अ॒र्द्ध॒यति॑ । व॒रु॒षस्य॑ । अ॒वरु॑द्भ्य
 इत्य॑व - रु॒द्भ्यै ॥ 26

(अ॒ष्टौ - भव॑न्ति - ना॒म॒धेयै॑रै - का॒न्न त्रि॒श॒च्च) (A9)

TS 2.4.10.1

दे॒वाः । व॒स॒व्याः । दे॒वाः । श॒र्म॒ण्याः । दे॒वाः । स॒पी॒त॒य॒ इति॑ स - पी॒त॒यः । इति॑ । ए॒ति ।
 ब॒द्धाति॑ । दे॒वता॑भिः । ए॒व । अ॒न्व॒ह॒मि॒त्य॑नु - अ॒हम् । वृ॒ष्टिम् । इ॒च्छति॑ । यदि॑ । व॒रु॒षेत् ।
 ताव॑ति । ए॒व । हो॒त॒व्य॑म् । यदि॑ । न । व॒रु॒षेत् । श्वः॑ । भू॒ते । ह॒विः । नि॒रिति॑ । व॒पेत्
 । अ॒हो॒रा॒त्रे इत्य॑हः - रा॒त्रे । वै । मि॒त्रा॒वरु॑णा॒विति॑ मि॒त्रा - वरु॑णौ । अ॒हो॒रा॒त्राभ्या॑मि॒त्य॑हः -
 रा॒त्राभ्या॑म् । खलु॑ । वै । प॒र्जन्यः॑ । व॒रु॒षति॑ । नक्त॑म् । वा॒ । हि । दि॒वा । वा॒ । व॒रु॒षति॑
 । मि॒त्रा॒वरु॑णा॒विति॑ मि॒त्रा - वरु॑णौ । ए॒व । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग - धे॒ये॒न । उ॒पेति॑ ।

धावति । तौ । एव । अस्मै । 27

TS 2.4.10.2

अहोरात्राम्यामित्यहः-रात्राम्याम् । पर्जन्यम् । वरूषयतः । अग्नये । धामच्छद इति धाम - छदे
 । पुरोडाशम् । अष्टाकपालमित्यष्टा - कपालम् । निरिति । वपेत् । मरुतम् । सप्तकपालमिति
 सप्त - कपालम् । सौर्यम् । एककपालमित्येक - कपालम् । अग्निः । वै । इतः । वृष्टिम् ।
 उदिति । ईरयति । मरुतः । सृष्टाम् । नयन्ति । यदा । खलु । वै । असौ । आदित्यः
 । न्यङ् । रश्मिभिरिति रश्मि - भिः । पर्यावर्तत इति परि - आवर्तते । अथ । वरूषति ।
 धामच्छदिति धाम - छत् । इव । खलु । वै । भूत्वा । वरूषति । एताः । वै । देवताः ।
 वृष्ट्याः । ईशते । ताः । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग - धेयेन । उपेति । धावति । ताः
 । 28

TS 2.4.10.3

एव । अस्मै । पर्जन्यम् । वरूषयन्ति । उत । अवर्षिष्यन् । वरूषति । एव । सृज ।
 वृष्टिम् । दिवः । एति । अद्भिरित्यत् - भिः । समुद्रम् । पृण । इति । आह । इमाः ।
 च । एव । अमूः । च । अपः । समिति । अर्द्धयति । अथो इति । आभिः । एव ।
 अमूः । अच्छ । एति । अब्जा इत्यप् - जाः । असि । प्रथमजा इति प्रथम - जाः । बलम्
 । असि । समुद्रियम् । इति । आह । यथायजुरिति यथा - यजुः । एव । एतत् । उदिति
 । नभ्यम् । पृथिवीम् । इति । वरूषाहामिति वरूष - ह्वाम् । जुहोति । एषा । वै () ।
 ओषधीनाम् । वृष्टिवनिरिति वृष्टि - वनिः । तया । एव । वृष्टिम् । एति । च्यावयति । ये ।
 देवाः । दिविभागा इति दिवि - भागाः । इति । कृष्णाजिनमिति कृष्ण - अजिनम् । अवेति
 । धूनोति । इमे । एव । अस्मै । लोकाः । प्रीताः । अभीष्टा इत्यभि - इष्टाः । भवन्ति ॥ 29

(अस्मै - धावति ता - वा - एकविंशतिश्च) (A10)

TS 2.4.11.1

सर्वाणि । छन्दांसि । एतस्याम् । इष्ट्याम् । अनूच्यानीत्यनु - उच्यानि । इति । आहुः । त्रिष्टुभः । वै । एतत् । वीर्यम् । यत् । ककुत् । उष्णिहः । जगत्यै । यत् । उष्णिहकुकुभावित्युष्णिह - ककुभौ । अन्वाहेत्यनु - आह । तेन । एव । सर्वाणि । छन्दांसि । अवेति । रुन्धे । गायत्री । वै । एषा । यत् । उष्णिहः । यानि । चत्वारि । अधीति । अक्षराणि । चतुष्पाद इति चतुः - पादः । एव । ते । पशवः । यथा । पुरोडाशः । पुरोडाशः । अधीति । एवम् । एव । तत् । यत् । ऋचि । अधीति । अक्षराणि । यत् । जगत्या । 30

TS 2.4.11.2

परिदुद्ध्यादिति परि-दुद्ध्यात् । अन्तम् । यज्ञम् । गमयेत् । त्रिष्टुभः । परीति । दुधाति । इन्द्रियम् । वै । वीर्यम् । त्रिष्टुक् । इन्द्रिये । एव । वीर्यम् । यज्ञम् । प्रतीति । स्थापयति । न । अन्तम् । गमयति । अग्ने । त्री । ते । वाजिना । त्री । सधस्थेति सध - स्था । इति । त्रिवत्येति त्रि - वत्या । परीति । दुधाति । सरूपत्वायेति सरूप - त्वाय । सर्वः । वै । एषः । यज्ञः । यत् । त्रैधातुवीर्यम् । कामाय कामायेति कामाय - कामाय । प्रेति । युज्यते । सर्वेभ्यः । हि । कामेभ्यः । यज्ञः । प्रयुज्यत इति प्र - युज्यते । त्रैधातुवीर्येन । यजेत । अभिचरन्नित्यभि - चरन् । सर्वः । वै । 31(50) 31

TS 2.4.11.3

एषः । यज्ञः । यत् । त्रैधातुवीर्यम् । सर्वेण । एव । एनम् । यज्ञेन । अभीति । चरति । स्तृणुते । एव । एनम् । एतया । एव । यजेत । अभिचर्यमाण इत्यभि-चर्यमाणः । सर्वः । वै । एषः । यज्ञः । यत् । त्रैधातुवीर्यम् । सर्वेण । एव । यज्ञेन । यजेते । न । एनम् । अभिचरन्नित्यभि - चरन् । स्तृणुते । एतया । एव । यजेत । सहस्रेण । युक्ष्यमाणः । प्रजातमिति प्र - जातम् । एव । एनत् । ददाति । एतया । एव । यजेत । सहस्रेण । ईजानः

। अन्तम् । वै । एषः । पशूनाम् । गच्छति । 32

TS 2.4.11.4

यः । सहस्रेण । यजते । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । खलु । वै । पशून् । असृजत् । तान् । त्रैधातवीयेन । एव । असृजत् । यः । एवम् । विद्वान् । त्रैधातवीयेन । पशुकाम इति पशु - कामः । यजते । यस्मात् । एव । योनेः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । पशून् । असृजत् । तस्मात् । एव । एनान् । सृजते । उपेति । एनम् । उत्तरमित्युत् - तुरम् । सहस्रम् । नमति । देवताभ्यः । वै । एषः । एति । वृश्च्यते । यः । यक्ष्ये । इति । उक्त्वा । न । यजते । त्रैधातवीयेन । यजेत् । सर्वः । वै । एषः । यज्ञः । 33

TS 2.4.11.5

यत् । त्रैधातवीयम् । सर्वेण । एव । यजेन । यजते । न । देवताभ्यः । एति । वृश्च्यते । द्वादशकपाल इति द्वादश-कपालः । पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः । चतुष्कपाला इति चतुः-कपालाः । त्रिष्वमृद्धत्वायेति त्रिष्वमृद्ध - त्वाय । त्रयः । पुरोडाशाः । भवन्ति । त्रयः । इमे । लोकाः । एषाम् । लोकानाम् । आस्यै । उत्तर उत्तर इत्युत्तरः - उत्तरः । ज्यायान् । भवति । एवम् । इव । हि । इमे । लोकाः । यवमय इति यव - मयः । मद्ध्यै । एतत् । वै । अन्तरिक्षस्य । रूपम् । समृद्ध्या इति सं - ऋद्ध्यै । सर्वेषाम् । अभिगमयन्नित्यभि - गमय-न्न । अवेति । द्यति । अछंबट्टारमित्यछंबट् - कारम् । हिरण्यम् । ददाति । तेजः । एव । 34

TS 2.4.11.6

अवेति । रुन्धे । तार्प्यम् । ददाति । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । धेनुम् । ददाति । आशिष इत्या - शिषः । एव । अवेति । रुन्धे । साम्नः । वै । एषः । वर्णः । यत् । हिरण्यम् । यजुषाम् । तार्प्यम् । उक्थामदानामित्युक्थ - मदानाम् । धेनुः । एतान् । एव । सर्वान् । वर्णान् । अवेति । रुन्धे ॥ 35

(जगत्या - ऽभिचरन्थु सर्वो वै - गच्छति - यज्ञ - स्तेज एव - त्रिंशच्च) (A11)

TS 2.4.12.1

त्वष्टा॑ । ह॒तपु॑त्र इति॑ ह॒त - पु॒त्रः । वी॒न्द्रमि॑ति॒ वि - इन्द्र॑म् । सोम॑म् । एति॑ । अ॒ह॒रत् । तस्मि॑न् । इन्द्रः॑ । उ॒प॒ह॒वमि॑त्यु॒प-ह॒वम् । ऐ॒च्छ॒त् । तम् । न । उपेति॑ । अ॒ह॒यत् । पु॒त्रम् । मे । अ॒व॒धीः । इति॑ । सः । य॒ज्ञ॒वे॒शस॑मिति॒ यज्ञ - वे॒शस॑म् । कृ॒त्वा । प्रा॒सहे॑ति॒ प्र - स॒हा । सोम॑म् । अ॒पि॒ब॒त् । तस्य॑ । यत् । अ॒त्य॒शि॒ष्य॒तेत्य॑ति - अ॒शि॒ष्य॒त् । तत् । त्वष्टा॑ । आ॒ह॒व॒नीय॑मित्या॑ - ह॒व॒नीय॑म् । उप॑ । प्रेति॑ । अ॒व॒र्त॒यत् । स्वा॒हा । इन्द्र॑शत्रुरिती॒न्द्र - श॒त्रुः । व॒र्द्ध॒स्व । इति॑ । सः । याव॑त् । ऊ॒र्द्धः । प॒रा॒वि॒द्ध्य॒तीति॑ परा - वि॒द्ध्य॒ति । ताव॑ति । स्व॒यम् । ए॒व । वी॒ति । अ॒र॒म॒त् । यदि॑ । वा । ताव॑त् । प्र॒व॒णमि॑ति॒ प्र - व॒नम् । 36

TS 2.4.12.2

आसी॑त् । यदि॑ । वा । ताव॑त् । अधी॑ति॒ । अ॒ग्नेः । आसी॑त् । सः । सं॒भ॒व॒न्नि॑ति॒ सं - भ॒व॒न् । अ॒ग्नी॒षोम॑वित्य॒ग्नी - सोमौ॑ । अ॒भि । समि॑ति॒ । अ॒भ॒व॒त् । सः । इ॒षुमा॑त्रमि॒षुमा॑त्रमि॒तीषुमा॑त्रं - इ॒षुमा॑त्रम् । वि॒ष्व॒ङ् । अ॒व॒र्द्ध॒त् । सः । इ॒मान् । लो॒कान् । अ॒वृ॒णो॑त् । यत् । इ॒मान् । लो॒कान् । अ॒वृ॒णो॑त् । तत् । वृ॒त्रस्य॑ । वृ॒त्र॒त्वमि॑ति॒ वृ॒त्र - त्वम् । तस्मा॑त् । इन्द्रः॑ । अ॒बि॒भे॒त् । अपी॑ति॒ । त्वष्टा॑ । तस्मै॑ । त्वष्टा॑ । व॒ज्रम् । अ॒सि॒ञ्च॒त् । तपः॑ । वै । सः । व॒ज्रः । आ॒सी॑त् । तम् । उ॒द्य॑न्तुमि॒त्युत् - य॒न्तुम् । न । अ॒श॒क्रो॑त् । अथ॑ । वै । त॒र्हि । वि॒ष्णुः । 37

TS 2.4.12.3

अ॒न्या । दे॒वता॑ । आसी॑त् । सः । अ॒ब्र॒वी॒त् । वि॒ष्णो॑ । एति॑ । इ॒हि । इ॒दम् । एति॑ । ह॒रि॒ष्या॒वः । येन॑ । अ॒यम् । इ॒दम् । इति॑ । सः । वि॒ष्णुः । त्रे॒धा । आ॒त्मान॑म् । वि । नीति॑ । अ॒ध॒त् । पृ॒थि॒व्याम् । तृ॒तीयम् । अ॒न्त॒रि॒क्षे । तृ॒तीयम् । दि॒वि । तृ॒तीयम् ।

अभि॒पर्या॒वर्ता॑दित्य॒भि - पर्या॒वर्ता॑त् । हि । अबि॑भेत् । यत् । पृथि॒व्याम् । तृतीय॑म् । आसी॑त् ।
। तेन॑ । इन्द्रः॑ । वज्र॑म् । उदि॑ति । अ॒यच्छ॑त् । विष्ण॑वंनु॒स्थित॑ इति॒ विष्णु॑ - अ॒नु॒स्थितः॑ ।
सः । अ॒ब्रवी॑त् । मा । मे । प्रेति॑ । हाः । अस्ति॑ । वै । इ॒दम् । 38

TS 2.4.12.4

मयि॑ । वी॒र्य॑म् । तत् । ते । प्रेति॑ । दा॒स्यामि॑ । इति॑ । तत् । अ॒स्मै । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑त् ।
। तत् । प्रती॑ति । अ॒गृह्णा॑त् । अधाः॑ । मा । इति॑ । तत् । विष्ण॑वे । अति॑ । प्रेति॑ ।
अ॒यच्छ॑त् । तत् । विष्णुः॑ । प्रती॑ति । अ॒गृह्णा॑त् । अ॒स्मासु॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रि॑यम् । दुधा॑तु ।
इति॑ । यत् । अ॒न्तरि॑क्षे । तृतीय॑म् । आसी॑त् । तेन॑ । इन्द्रः॑ । वज्र॑म् । उदि॑ति । अ॒यच्छ॑त् ।
। विष्ण॑वंनु॒स्थित॑ इति॒ विष्णु॑ - अ॒नु॒स्थितः॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । मा । मे । प्रेति॑ । हाः ।
अस्ति॑ । वै । इ॒दम् । 39

TS 2.4.12.5

मयि॑ । वी॒र्य॑म् । तत् । ते । प्रेति॑ । दा॒स्यामि॑ । इति॑ । तत् । अ॒स्मै । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑त् ।
। तत् । प्रती॑ति । अ॒गृह्णा॑त् । द्विः । मा । अधाः॑ । इति॑ । तत् । विष्ण॑वे । अति॑ । प्रेति॑ ।
। अ॒यच्छ॑त् । तत् । विष्णुः॑ । प्रती॑ति । अ॒गृह्णा॑त् । अ॒स्मासु॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रि॑यम् । दुधा॑तु ।
। इति॑ । यत् । दि॒वि । तृतीय॑म् । आसी॑त् । तेन॑ । इन्द्रः॑ । वज्र॑म् । उदि॑ति । अ॒यच्छ॑त् ।
। विष्ण॑वंनु॒स्थित॑ इति॒ विष्णु॑ - अ॒नु॒स्थितः॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । मा । मे । प्रेति॑ । हाः । येन॑
। अ॒हम् । 40

TS 2.4.12.6

इ॒दम् । अस्मि॑ । तत् । ते । प्रेति॑ । दा॒स्यामि॑ । इति॑ । त्वी(3) । इति॑ । अ॒ब्रवी॑त् ।
सुधा॑मिति॒ सं - धाम् । तु । समि॑ति । दुधा॑व॒है । त्वाम् । ए॒व । प्रेति॑ । वि॒शानि॑ । इति॑ । यत् ।
। माम् । प्र॒विशे॑रिति॒ प्र-वि॒शेः । किम् । मा । भु॒ञ्ज्याः । इति॑ । अ॒ब्रवी॑त् । त्वाम् । ए॒व ।

इन्धीय । तवं । भोगाय । त्वाम् । प्रेतिं । विशेयम् । इति । अब्रवीत् । तम् । वृत्रः । प्रे-
तिं । अविशत् । उदरम् । वै । वृत्रः । क्षुत् । खलु । वै । मनुष्यस्य । भ्रातृव्यः । यः । 41

TS 2.4.12.7

एवम् । वेदं । हन्ति । क्षुधम् । भ्रातृव्यम् । तत् । अस्मै । प्रेतिं । अयच्छत् । तत्
। प्रतीतिं । अगृह्णात् । त्रिः । मा । अधाः । इति । तत् । विष्णवे । अति । प्रेतिं
। अयच्छत् । तत् । विष्णुः । प्रतीतिं । अगृह्णात् । अस्मासु । इन्द्रः । इन्द्रियम् ।
दधातु । इति । यत् । त्रिः । प्रेतिं । अयच्छत् । त्रिः । प्रत्यगृह्णादिति प्रति - अगृ-
ह्णात् । तत् । त्रिधातोरिति त्रि - धातोः । त्रिधातुत्वमिति त्रिधातु - त्वम् । यत् । विष्णुः
। अन्वतिष्ठतेत्यनु - अतिष्ठत् । विष्णवे । अति । प्रेतिं । अयच्छत् । तस्मात् । ऐन्द्रा-
वैष्णवमित्यैन्द्रा - वैष्णवम् । हविः । भवति () । यत् । वै । इदम् । किम् । च
। तत् । अस्मै । तत् । प्रेतिं । अयच्छत् । ऋचः । सामानि । यजूंषि । सहस्रम् ।
वै । अस्मै । तत् । प्रेतिं । अयच्छत् । तस्मात् । सहस्रदक्षिणमिति सहस्र - दक्षिणम् ॥ 42

(प्रवृणं - विष्णु- वा इद- मिद - महं - यो - भव - त्येकं विशतिश्च) (A12)

TS 2.4.13.1

देवाः । वै । राजन्यात् । जायमानात् । अबिभ्युः । तम् । अन्तः । एव । सन्तम् ।
दाम्ना । अपेति । औभन् । सः । वै । एषः । अपोब्ध इत्यप- उब्धः । जायते । यत्
। राजन्यः । यत् । वै । एषः । अनपोब्ध इत्यनप - उब्धः । जायेत । वृत्रान् । घ्न
। चरेत् । यम् । कामयेत । राजन्यम् । अनपोब्ध इत्यनप - उब्धः । जायेत । वृत्रान्
। घ्न । चरेत् । इति । तस्मै । एतम् । ऐन्द्राबारुहस्पत्यमित्यैन्द्रा-बारुहस्पत्यम् । चरुम्
। निरिति । वपेत् । ऐन्द्रः । वै । राजन्यः । ब्रह्म । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव ।
एनम् () । दाम्नः । अपॐभनादित्यप-उभनात् । मुञ्चति । हिरण्यम् । दामं । दक्षिणा

। साक्षादिति स-अक्षात् । एव । एनम् । दाम्नः । अप॒ॐभ॑नादित्यप - उभ॑नात् । मुञ्चति ॥ 43

(एनं - द्वादश च) (A13)

TS 2.4.14.1

नवो॑नव इति नवः - नवः । भव॑ति । जाय॑मानः । अह्ना॑म् । केतुः । उ॒षसा॑म् । एति॑ । अग्रे॑
॥ भा॒गम् । दे॒वेभ्यः॑ । वी॒ति । दु॒धाति॑ । आ॒यन्नित्या॑ - यन् । प्रेति॑ । च॒न्द्रमाः॑ । ति॒रति॑ ।
दी॒र्घम् । आ॒युः ॥ यम् । आ॒दित्याः॑ । अ॒शुम् । आ॒प्याय॑यन्तीत्या॑ - प्या॒यय॑न्ति । यम् ।
अक्षि॑तम् । अक्षि॑तयः । पिब॑न्ति ॥ तेन॑ । नः । राजा॑ । वरु॑णः । बृह॑स्पतिः । एति॑ ।
प्या॒यय॑न्तु । भुव॑नस्य । गो॒पा इति॑ गो - पाः ॥ प्रा॒च्याम् । दि॒शि । त्वम् । इन्द्र॑ । अ॒सि
। राजा॑ । उ॒त । उदी॑च्याम् । वृ॒त्रह॑न्ति वृ॒त्र - ह॒न् । वृ॒त्रहेति॑ वृ॒त्र - हा । अ॒सि ॥ यत्र॑ ।
यन्ति॑ । स्रो॒त्याः । तत् । 44

TS 2.4.14.2

जि॒तम् । ते । दु॒क्षिण॑तः । वृ॒षभः॑ । ए॒धि । ह॒व्यः ॥ इन्द्रः॑ । ज॒याति॑ । न । परेति॑ । ज॒यातै॑ ।
अ॒धि॒राज॑ इत्य॑धि - राजः । राज॑स्विति॒ राज - सु॑ । राज॑याति॑ ॥ वि॒श्वाः॑ । हि । भू॒याः । पृ॒त॒नाः
। अ॒भि॒ष्टीः । उ॒प॒सद्य॑ इत्यु॑प - सद्यः । न॒म॒स्यः॑ । यथा॑ । अस॑त् ॥ अ॒स्य । इत् । एव । प्रेति॑
। रि॒रि॒चे । म॒हि॒त्वमिति॑ म॒हि - त्वम् । दि॒वः । पृ॒थि॒व्याः । परी॑ति । अ॒न्तरि॑क्षात् ॥ स्व॒राडिति॑
स्व - राट् । इन्द्रः॑ । दमे॑ । एति॑ । वि॒श्वगूर्त॑ इति॑ वि॒श्व-गूर्तः॑ । स्व॒रिः । अम॑त्रः । व॒व॒क्षे । रणा॑य ॥ अ॒भीति॑ । त्वा । शू॒र । नो॒नुमः॑ । अदु॑ग्धाः । इ॒व । धे॒नवः॑ ॥ ईशा॑नम् । 45

TS 2.4.14.3

अ॒स्य । जग॑तः । सु॒व॒र्द॒शमिति॑ सु॒वः - द॒शम् । ईशा॑नम् । इन्द्र॑ । त॒स्थुषः॑ ॥ त्वाम् । इत्
। हि । ह॒वामहे॑ । सा॒ता । वाज॑स्य । का॒रवः॑ ॥ त्वाम् । वृ॒त्रेषु॑ । इन्द्र॑ । स॒त्प॒तिमिति॑ सत्

- प॒त्तिम् । नरः॑ । त्वाम् । का॒ष्ठा॑सु । अ॒र्व॑तः ॥ यत् । द्या॒वः । इ॒न्द्र । ते । श॒तम् । श॒तम् । भूमीः॑ । उ॒त । स्युः ॥ न । त्वा । व॒ज्रि॑न् । स॒हस्र॑म् । सूर्याः॑ । अ॒न्वि॑ति । न । जा॒तम् । अ॒ष्ट । रोद॑सी इति ॥ पि॒ब । सोम॑म् । इ॒न्द्र । म॒न्द॑तु । त्वा । यम् । ते । सु॒षा॒व । ह॒र्य॑श्चेति हरि - अ॒श्व । अ॒द्रिः ॥ 46

TS 2.4.14.4

सो॒तुः । बा॒हु॒भ्या॒मि॒ति॑ बा॒हु - भ्या॒म् । सु॒य॑त॒ इति॑ सु - य॒तः । न । अ॒र्वा ॥ रे॒वतीः॑ । नः । स॒ध॒मा॒द॒ इति॑ स॒ध - मा॒दः । इ॒न्द्रै । स॒न्तु । तु॒वि॒वा॒जा॒ इति॑ तु॒वि - वा॒जाः ॥ क्षु॒म॒न्तः । याभिः॑ । म॒दे॒म ॥ उ॒दि॒ति॑ । अ॒ग्ने । शु॒च॑यः । त॒व । वी॒ति॑ । ज्यो॒ति॒षा । उ॒दि॒ति॑ । उ॒ । त्यम् । जा॒त॒वे॒द॒स॒मि॒ति॑ जा॒त - वे॒द॒स॒म् । स॒प्त । त्वा । ह॒रि॑तः । रथे॑ । वह॑न्ति । दे॒व । सूर्य॑ ॥ शो॒चि॒ष्के॑श्मि॒ति॑ शो॒चिः - के॒श॒म् । वि॒च॒क्ष॒णे॒ति॑ वि - च॒क्ष॒ण ॥ चि॒त्रम् । दे॒वा॒ना॑म् । उ॒दि॒ति॑ । अ॒गा॒त् । अ॒नी॒क॒म् । च॒क्षुः । मि॒त्र॒स्य॑ । व॒रु॑ण॒स्य । अ॒ग्नेः ॥ ए॒ति॑ । अ॒प्राः । द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा - पृ॒थि॒वी । अ॒न्त॒रि॑क्षम् । सूर्यः॑ । आ॒त्मा । जग॑तः । त॒स्थु॑षः । 47

TS 2.4.14.5

च ॥ वि॒श्वे॑ । दे॒वाः । ऋ॒ता॒वृ॒ध इत्यृ॑त - वृ॒धः । ऋ॒तु॒भि॒रि॒त्यृ॒तु॒भिः । ह॒व॒न॒श्रु॒त इति॑ ह॒व॒न - श्रु॒तः ॥ जु॒ष॒न्ता॑म् । यु॒ज्य॑म् । प॒यः ॥ वि॒श्वे॑ । दे॒वाः । शृ॒णु॒त । इ॒मम् । ह॒व॑म् । मे । ये । अ॒न्त॒रि॑क्षे । ये । उ॒पे॒ति॑ । द्य॒वि । स्थ ॥ ये । अ॒ग्नि॒जि॒ह्वा इत्य॑ग्नि - जि॒ह्वाः । उ॒त । वा । यज॑त्राः । आ॒स॒द्ये॒त्या॑ - स॒द्य॑ । अ॒स्मि॒न् । ब॒रु॒हि॒षि॑ । मा॒दु॒य॒द्धम् ॥ 48

(त - दी॒शा॒न - म॒द्रि - स्त॒स्थु॑ष - स्त्रि॒श॒च्च) (A14)

praSna korvai with starting padams of 1 to 14 Anuvaakams :-

(दे॒वा म॑नु॒ष्या॑ - दे॒व॒सु॒रा अ॑ब्रुवन् - दे॒वा॒सु॒रा॒स्तेषा॑ गाय॒त्री - प्र॒जाप॑तिस्ता यत्राऽ - ग्रे गो॒भिः -

चित्रया॑ - मारु॒तं - देवा॑ वस॒व्या अ॒ग्ने - मारु॒तमि॒ति - देवा॑ वस॒व्या दे॒वाः शर्म॑ण्याः - सर्वा॑णि -
त्वष्टा॑ ह॒तपु॑त्रो - दे॒वा वै रा॑ज॒न्यान् - नवो॑नव - श्व॒तुर्द॑श)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(दे॒वा म॑नु॒ष्याः - प्र॒जा प॑शुन् - दे॒वा वस॑व्याः - परि॒दु॒ध्यदि॒द- म॑स्म्यु - ष्टा च॑त्वारि॒ंशत्)

first and last padam of fourth praSnam of kANDam 2 :-

(दे॒वा म॑नु॒ष्या - मा॒दय॑ध्वं)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृ॒ष्ण य॒जुर्वे॑दीय तैत्तिरीय संहितायां द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

2.4.1 Appendix

2.4.14.4 - उद॑ग्रे शुच॑य॒स्तव॑ > 1

उद॑ग्रे शुच॑य॒स्तव॑ शु॒क्रा भ्राज॑न्त ईर॒ते । तव॑ ज्योती॑श्च्य॒र्चयः॑ ॥

(appearing in TS-1.3.14.8)

2.4.14.4- विज्योति॑षो > 2 ,

वि ज्योति॑षा बृ॒हता भौ॑त्य॒ग्निरा॒वि वि॑श्वानि कृ॒णुते॑ महि॒त्वा ।

प्रादे॑वी मा॒याः स॑हते-दु॒रेवाः॑ शिशी॑ते शृ॒ङ्गे रक्ष॑से वि॒निक्षे॑ ॥

(Appearing in TS-1.2.14.7)

2.4.14.4 - दु॒त्यं जा॒तवे॑दसः > 3

उदु॒ त्यं जा॒तवे॑दसं दे॒वं वे॑हन्ति के॒तवः॑ ।

दृ॒शे वि॑श्वा॒य॒ सूर्य॑ ॥ (आप्पेअरिन्ग् इन्- द्वा 1.4.43.1)

=====